

Vergaderjaar 2020–2021

35 650 VIII

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2020 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota)

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING
Ontvangen 30 november 2020

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVORSTEL

Wetsartikelen 1 tot en met 2

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 2.3, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 elk afzonderlijk bij wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2019 wijzigingen aan te brengen in:

1. de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap;
2. de begrotingsstaat inzake de agentschappen van dit ministerie.

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

I.K. van Engelshoven

De Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media,

A. Slob

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1 Leeswijzer

In deze Tweede Suppletoire Begroting van het ministerie van OCW zijn de effecten van besluiten van het Kabinet over de Najaarsnota verwerkt. Deze suppletoire wet moet dan ook in samenhang worden gezien met de Najaarsnota.

Allereerst is de begrotingsstaat voor de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten van de begroting van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap opgenomen. Hierin wordt inzicht gegeven in de financiële wijzigingen die op (beleids)artikelniveau worden voorgesteld in de begroting voor het jaar 2020. De Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media is verantwoordelijk voor Artikel 1 (Primair onderwijs), Artikel 3 (Voortgezet onderwijs), Artikel 9 (Arbeidsmarkt- en personeelsbeleid) en Artikel 15 (Media). De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is verantwoordelijk voor de overige artikelen. De verdeling van de beleidsterreinen is vastgelegd in de portefeuilleverdeling van [Kabinet Rutte III](#).

Dit onderdeel van de memorie van toelichting bestaat uit een algemeen deel en een artikelsgewijs deel. Het algemeen deel bevat een overzicht van de belangrijkste suppletoire mutaties op de OCW-begroting (paragraaf 2.1). Vervolgens wordt per beleidsartikel een overzicht van de wijzigingen gegeven, inclusief toelichting (paragraaf 2.2). Daarbij worden mutaties groter of gelijk aan onderstaande staffel toegelicht:

Tabel 1 Ondergrenzen conform Rijksbegrotingsvoorschriften

Omvang begrotingsartikel (stand ontwerp-begroting) in € miljoen	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
< 50	1	2
=> 50 en < 200	2	4
=> 200 < 1.000	5	10
=> 1.000	10	20

De toelichtingen op de uitgaven gelden ook voor de verplichtingen. Alleen indien er sprake is van een groot verschil van de verplichtingenmutaties ten opzichte van de uitgavenmutaties, wordt dit verschil apart toegelicht. Deze verschillen ontstaan bijvoorbeeld doordat er verplichtingen zijn aangegaan die niet tot een uitgavenmutatie leiden (zoals het aangaan van garantieverplichtingen in het kader van schatkistbankieren) of door regelingen waarvoor de verplichtingen dit jaar worden aangegaan terwijl de uitgaven pas volgend jaar (of in de jaren daarna) plaatsvinden.

Met het oog op het budgetrecht worden uitvoeringsmutaties zoveel mogelijk in de tweede suppletoire begroting verwerkt. Er doen zich in de laatste maanden van het jaar echter ook nog mutaties voor, met name in de (garantie)verplichtingen. De Tweede Kamer wordt hierover in een aparte brief geïnformeerd en de mutaties worden bij Slotwet verwerkt.

2 Het beleid

2.1 Overzicht belangrijke uitgaven- en ontvangstenmutaties

Tabel 2 Belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2020 (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Artikelnr.	Uitgaven
Stand vastgestelde begroting 2020		43.005,1
Stand 1^e suppletoire begroting 2020		44.729,7
Belangrijkste suppletoire mutaties:		
1) Mee- en tegenvallers	diverse	- 85,9
2) Actualisatie steunpakketten covid-19	1, 4, 11	- 24,8
3) Kasschuiven	95	- 5,2
4) Overlopende verplichtingen	diverse	- 14,9
5) Niet kaderrelevante mutaties	11	- 115,0
6) Desalderingen	diverse	17,0
7) Overige mutaties	diverse	8,7
Stand 2^e suppletoire begroting 2020		44.509,6

Toelichting

- Er is per saldo een meevaller op de OCW-begroting van € 85,9 miljoen. De belangrijkste mee- en tegenvallers worden hier toegelicht:
  - Er is in totaal een meevaller van € 24,3 miljoen op de studiefinanciering (Artikel 11). Dit betreft de optelsom van diverse mee- en tegenvallers. Dit wordt veroorzaakt door realisatiecijfers.
  - Er is sprake van een meevaller van € 21,0 miljoen op de bekostigingsregelingen van het primair onderwijs. Dit komt doordat er minder gebruik is gemaakt van de kleine scholentoeslag, van de groeibekostiging en van de bijzondere bekostiging voor asielzoekers en overige vreemdelingen.
  - De bekostiging van het voortgezet onderwijs valt € 15,0 miljoen lager uit. Uit de definitieve leerlingenaantallen blijkt dat er in 2020 circa tweeduizend leerlingen minder dan oorspronkelijk verwacht deelnemen aan het voortgezet onderwijs.
  - Op de bekostiging van de nieuwkomersregeling is sprake van een meevaller van € 7,5 miljoen. Het aantal nieuwkomers in het voortgezet onderwijs is lager dan geraamd.
- Dit betreft de actualisatie van de steunpakketten COVID-19. Gedurende het jaar 2020 zijn als gevolg van de uitbraak van het coronavirus extra middelen toegevoegd aan de OCW-begroting voor zowel 2020 als 2021. Middels deze actualisatie is zichtbaar dat een klein deel van de middelen voor 2020 niet in 2020 wordt uitgegeven. Dit geldt bijvoorbeeld voor de middelen voor de nieuwkomers, de middelen voor het praktijkleren en de middelen voor de uitvoering van de compensatie aan mbo- en ho-studenten.
- Deze post is het saldo van diverse kasschuiven op de OCW-begroting van bij elkaar € 5,2 miljoen. Dit zijn kasschuiven op het apparaat kerndepartement (zie hiervoor Artikel 95).
- Op diverse artikelen zijn er verplichtingen die niet meer in 2020 tot uitgaven zullen leiden maar wel in 2021. Het gaat hier in totaal om € 14,9 miljoen. Dit saldo bevat € 5,0 miljoen van de extra middelen voor de aanpak van het lerarentekort van dit voorjaar. Beoogd is om dit bedrag via de eindejaarsmarge toe te voegen aan de begroting 2021, en in 2021 in te zetten voor de aanpak lerarentekort. Andere voorbeelden van overlopende verplichtingen zijn onderwijshuisvesting Caribisch Nederland en het Regionaal Investeringsfonds.

5. De niet-relevante uitgaven voor studiefinanciering zijn € 115,0 miljoen lager dan geraamd. Dit betreft voornamelijk de rentedragende leningen en het collegegeldkrediet dat naar beneden is bijgesteld op basis van de actuele realisatiecijfers van dit jaar.
6. Dit betreft desalderingen van uitgaven en ontvangsten. De grootste desaldering binnen dit bedrag betreft de terugstorting aan het Participatiefonds van de terugvordering bij scholen als gevolg van onterechte declaraties van wachtgeldkosten.
7. Dit betreft verschillende extensiveringen en overboekingen met andere departementen. Enkele voorbeelden van deze overboekingen: een overboeking naar EZK van € 4,2 miljoen vanwege de beëindiging van de SEO (Stimulering Europees Onderzoek) regeling. Een overboeking van € 7,6 miljoen naar J&V vanwege een dalend aantal plaatsingen in justitiële jeugdinrichtingen. Het teveel ontvangen voorschot wordt door het ministerie van OCW terugbetaald aan DJI. De grootste overboekingen zijn ook toegelicht bij de diverse artikelen.

Tabel 3 Belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties 2020 (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Artikelnr.	Ontvangsten
Stand vastgestelde begroting 2020		1.364,3
Stand 1^e suppletoire begroting 2020		1.403,2
Belangrijkste suppletoire mutaties:		
1) Meevallers	4, 6, 13, 16	11,4
2) Rente studiefinanciering	11	5,0
3) Niet kaderrelevante meevaller	11	75,0
4) Desalderingen	diverse	17,0
Stand 2^e suppletoire begroting 2020		1.511,7

Toelichting

1. Dit betreft de optelling van diverse meevallers van in totaal € 11,4 miljoen. De grootste meevaller vindt plaats op Artikel 13 door hogere lesgeldontvangsten. Dit komt voort uit de realisaties tot nu toe.
2. De ontvangen rente wordt met € 5,0 miljoen naar boven bijgesteld. Uit de reeds bekende realisatie van DUO blijkt dat de renteontvangsten hoger zijn dan geraamd. Deze meevaller komt conform de begrotingsregels ten goede van het generaal beeld.
3. Bij studiefinanciering zijn de niet-relevante ontvangsten op de terugontvangen hoofdsom met € 75,0 miljoen naar boven bijgesteld. Uit de realisatiegegevens van DUO blijkt dat er een hoger bedrag is terugbetaald aan leningen.
4. Dit betreft desalderingen van uitgaven en ontvangsten. De grootste desaldering binnen dit bedrag betreft de terugstorting aan het Participatiefonds van de terugvordering bij scholen als gevolg van onterechte declaraties van wachtgeldkosten.

3 De beleidsartikelen

3.1 Beleidsartikel 1. Primair onderwijs

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 4 Budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 1 (Tweede supplettoire begroting) (bedragen x € 1.000)					
	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen)	Stand 1e supplettoire begroting (incl. ISB, NvW en amende- menten) (2)	Mutaties 2e supplettoire begroting (3)		Stand 2e supplettoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2e supplettoire begroting	
Verplichtingen	11.703.253	12.428.047	- 141.357	332.007	12.618.697
garantieplichtingen	0	0	- 450	5.080	4.630
overige verplichtingen	11.703.253	12.421.031	- 140.907	326.927	12.607.051
Uitgaven	11.673.612	12.398.406	- 140.907	- 29.014	12.228.485
<i>waarvan</i> juridisch verplicht	99,7%		99,9%		99,9%
Bekostiging	11.006.420	11.460.885	- 8.673	- 30.985	11.421.227
Hoofdbekostiging	10.687.581	11.108.216	- 8.673	- 28.135	11.071.408
Bekostiging Primair Onderwijs	10.669.600	11.087.755	- 8.300	- 28.818	11.050.637
Bekostiging Caribisch Nederland	17.981	20.461	- 373	683	20.771
Prestatiebox	296.187	306.417			306.417
Aanvullende bekostiging	22.652	46.252	0	- 2.850	43.402
Aanpak lerarentekort G5	0	26.700			26.700
Overig	22.652	19.552		- 2.850	16.702
Subsidies (regelingen)	106.512	360.350	- 132.312	- 2.675	225.363
Regeling Onderwijsvoorziening jonggehandicapten	23.200	23.200			23.200
Nederlands onderwijs buitenland	12.600	12.600			12.600
Humanistisch vormend en godsdiensonderwijs	12.630	12.630		436	13.066
Inhaal- en ondersteunings- programma's	0	249.016	- 133.000		116.016
Overig	58.082	62.904	688	- 3.111	60.481
Opdrachten	11.296	4.897	- 638	1.134	5.393
Bijdrage aan agentschappen	33.145	39.396	343	0	39.739
Dienst Uitvoering Onderwijs	33.145	39.396	343		39.739
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	7.734	7.734	0	8.845	16.579
Stichting Vervangingsfonds en Participatiefonds	5.231	5.231		9.745	14.976
UWV	2.503	2.503		- 900	1.603
Bijdrage aan medeoverheden	508.505	525.144	373	- 5.333	520.184
Gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid	492.391	509.184			509.184
Caribisch Nederland	16.114	15.960	373	- 5.333	11.000
Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken	0	0	0	0	0
Brede scholen	0	0			0

	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen)	Stand 1e suppletoire begroting (incl. ISB, NvW en amende- menten) (2)	Mutaties 2e suppletoire begroting (3)	Stand 2e suppletoire begroting (4)=(2+3)
Ontvangsten	26.961	26.961	0	10.274
				37.235

In de kolom «Mutaties tweede suppletoire begroting 2020» worden de mutaties ten opzichte van de «Stand eerste suppletoire begroting 2020» weergegeven. Hieronder worden de belangrijkste mutaties toegelicht.

Toelichting

Verplichtingen

De verplichtingen worden met € 190,7 miljoen verhoogd. Het verschil wordt veroorzaakt door de garantieverplichtingen (€ 4,6 miljoen) en door een gesaldeerde verhoging van de overige verplichtingen (€ 186,0 miljoen). Deze laatste wordt met name veroorzaakt door de extra investeringen in de aanpak van de lerarentekorten in de G5 en de doorberekening van de loon- en prijsbijstelling voor schooljaar 2020/2021.

Uitgaven

Toelichting per instrument:

Bekostiging

Het budget wordt per saldo met € 39,7 miljoen verlaagd. De verlaging wordt met name veroorzaakt door: minder uitgaven dan begroot binnen de bekostiging Primair Onderwijs (-/- € 21,0 miljoen); de actualisatie van de nieuwkomersregeling, omdat een deel van de extra middelen in 2021 wordt uitbetaald (-/- € 8,3 miljoen); en een terugbetaling aan de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) (-/- € 7,6 miljoen). Door een dalend aantal plaatsingen in justitiële jeugdinrichtingen dalen ook de kosten voor onderwijs in deze instellingen. Het teveel ontvangen voorschot wordt door het Ministerie van OCW terugbetaald aan DJI.

Subsidies

Het budget wordt per saldo met € 135,0 miljoen verlaagd. De verlaging wordt veroorzaakt door een technische mutatie waarmee een deel van de budgetten voor de inhaal- en ondersteuningsprogramma's naar de artikelen 3 (Voortgezet Onderwijs) en 4 (Middelbaar Beroepsonderwijs) zijn overgeboekt (-/- € 133 miljoen).

Ontvangsten

Het budget wordt per saldo met € 10,3 miljoen verhoogd. Het gaat om uitkeringen die rechtmatig zijn toegekend door het UWV en de bovenwettelijke uitvoerder en namens de schoolbesturen zijn voorgefinancierd door het Participatiefonds. Uiteindelijk is op basis van het reglement van het fonds vastgesteld dat deze kosten niet ten laste van het Participatiefonds hadden moeten komen, maar ten laste van het schoolbestuur. Dit is budget-neutraal, omdat deze ontvangsten ook weer worden overgeboekt naar het fonds.

3.2 Beleidsartikel 3. Voortgezet onderwijs

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 5 Budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 3 (Tweede supplettoire begroting) (bedragen x € 1.000)					
	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen)	Stand 1e supplettoire begroting (incl. ISB, NvW en amende- menten) (2)	Mutaties 2e supplettoire begroting (3)		Stand 2e supplettoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2e supplettoire begroting	
Verplichtingen	8.764.097	9.111.241	71.239	288.146	9.470.626
garantieplichtingen	0	0	8.205	19.335	27.540
overige verplichtingen	8.764.097	9.111.241	63.034	268.811	9.443.086
Uitgaven	8.746.413	9.093.557	63.034	- 12.189	9.144.402
<i>waarvan</i> juridisch verplicht	99,9%	99,9%			100%
Bekostiging	8.550.944	8.863.585	0	- 22.615	8.840.970
Hoofdbekostiging	8.220.410	8.522.716	0	- 22.615	8.500.101
Bekostiging voortgezet onderwijs lumpsum	8.204.489	8.504.917		- 23.318	8.481.599
Bekostiging Caribisch Nederland	15.921	17.799		703	18.502
Prestatiebox	313.434	323.769	0	0	323.769
Regeling prestatiebox voortgezet onderwijs	313.434	323.769			323.769
Aanvullende bekostiging	17.100	17.100	0	0	17.100
Resultaatafhankelijke bekostiging vsv voor vo-scholen	17.100	17.100			17.100
Subsidies (regelingen)	90.449	115.357	64.592	2.232	182.181
Stichting Kennisnet (basissubsidie) PO, VO, MBO	19.240	19.240			19.240
Pilots Zomerscholen	9.000	7.300		- 217	7.083
Overige projecten	62.209	59.659	- 408	- 6.885	52.366
Nieuwe leerweg				9.334	9.334
Inhaal- en ondersteuningsprogramma's		29.158	65.000		94.158
Opdrachten	6.770	6.686	- 2.031	4.709	9.364
In- en uitbesteding	6.770	6.686	- 2.031	4.709	9.364
Bijdrage aan agentschappen	52.530	54.059	473	1.725	56.257
Dienst Uitvoering Onderwijs	52.530	54.059	473	1.725	56.257
Bijdragen aan ZBO's/ RWT's	45.525	53.675	0	1.736	55.411
ZBO: College voor Toetsen en Examens	4.380	12.790		- 941	11.849
SLOA: onderwijs ondersteunende instellingen PO/VO/BVE (incl. examens)	41.145	40.885		2.677	43.562
Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	195	195	0	24	219
GRAZ (ECML) en PISA	195	195		24	219

	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen)	Stand 1e suppletioire begroting (incl. ISB, NvW en amende- menten) (2)	Mutaties 2e suppletioire begroting (3)		Stand 2e suppletioire begroting (4)=(2+3)
Ontvangsten	7.391	7.391	0	0	7.391

In de kolom «Mutaties tweede suppletioire begroting 2020» worden de mutaties ten opzichte van de «Stand eerste suppletioire begroting 2020» weergegeven. Hieronder worden de belangrijkste mutaties toegelicht.

Toelichting

Verplichtingen

De verplichtingen worden met € 388,5 miljoen verhoogd. Het verschil tussen de verplichtingen- en uitgavenmutaties wordt veroorzaakt door de verhoging van de verplichtingenstand voor de bekostiging met de loon- en prijsbijstelling over 2021 die in december 2020 wordt verplicht (€ 261 miljoen), de verhoging van de verplichtingen op subsidies (€ 13 miljoen), de verhoging van de verplichtingen op opdrachten (€ 7 miljoen) en door de garantieverplichtingen (€ 27,5 miljoen).

Uitgaven

Toelichting per instrument:

Bekostiging

Het budget wordt per saldo met € 22,6 miljoen verlaagd. De verlaging wordt veroorzaakt door een verschil van € 15 miljoen in de geraamde bekostiging en de (voorlopige) gerealiseerde bekostiging en doordat de nieuwkomersbekostiging € 7,5 miljoen lager is dan geraamd.

Subsidies

Het budget voor subsidies wordt per saldo met € 66,8 miljoen verhoogd. Deze verhoging wordt met name veroorzaakt door de toevoeging van het budget van € 65 miljoen voor de inhaal- en ondersteuningsprogramma's in het vo.

3.3 Beleidsartikel 4. Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 6 Budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 4 (Tweede suppletioire begroting) (bedragen x € 1.000)					
	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen)	Stand 1e suppletioire begroting (incl. ISB, NvW en amende- menten) (2)	Mutaties 2e suppletioire begroting (3)		Stand 2e suppletioire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2e suppletioire begroting	
Verplichtingen	4.412.944	4.659.008	249.846	57.769	4.966.623
garantieverplichtingen	0	0	891	74.702	75.593
overige verplichtingen	4.412.944	4.659.008	248.955	- 16.933	4.891.030
Uitgaven	4.679.783	4.820.969	56.876	- 12.003	4.865.842
waarvan juridisch verplicht	99,7%	99,7%			100%
Bekostiging	4.218.548	4.343.072	110	- 12.034	4.331.148
Hoofdbekostiging	3.673.007	3.798.077	- 9.890	- 10.588	3.777.599
Bekostiging mbo- instellingen ¹	3.600.387	3.722.559	- 10.000	- 8.181	3.704.378

	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen)	Stand 1e suppletoire begroting (incl. ISB, NvW en amende- menten) (2)	Mutaties 2e suppletoire begroting (3)		Stand 2e suppletoire begroting (4)=(2+3)
Bekostiging Caribisch Nederland	7.220	8.153	110	- 2.407	5.856
Bekostiging vavo	65.400	67.365	0	0	67.365
Kwaliteitsafspraken	440.000	440.000	0	0	440.000
Investeringsbudget	440.000	440.000	0	0	440.000
Resultaatafhankelijk budget	0	0	0	0	0
Aanvullende bekostiging	105.541	104.995	10.000	- 1.446	113.549
Regionaal Investeringsfonds	23.075	22.975	0	- 1.395	21.580
Salarismix Randstadregio's	50.000	51.503	0	0	51.503
Tijdelijke regeling tegemoetkoming schoolkosten	0	0	10.000	0	10.000
Regionaal Programma	30.466	30.466	0	0	30.466
Gelijke kansen	2.000	51	0	- 51	0
Subsidies (regelingen)	255.647	268.191	56.348	- 2.245	322.294
Subsidieregeling praktijkleren	212.600	224.100	- 10.600	0	213.500
Leven Lang Ontwikkelen	11.750	6.631	0	- 3.610	3.021
Actieplan Laaggeletterdheid/Tel mee met Taal	14.500	15.200	- 151	1.200	16.249
Loopbaanoriëntatie	1.275	3.275	0	51	3.326
Vakwedstrijden MBO	3.200	3.200	0	0	3.200
Inhaal- en ondersteuningsprogramma's	0	1.863	68.000	0	69.863
Overige subsidies	12.322	13.922	- 901	114	13.135
Opdrachten	4.990	6.779	741	- 2.032	5.488
In- en uitbesteding	4.990	6.779	741	- 2.032	5.488
Bijdrage aan agentschappen	19.334	19.356	- 323	2.904	21.937
Dienst Uitvoering Onderwijs	16.334	16.776	77	2.904	19.757
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland	3.000	2.580	- 400	0	2.180
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	66.399	60.746	0	410	61.156
College voor Toetsen en Examens	6.893	0	0	0	0
Wet SLOA	3.273	220	0	- 220	0
SBB	56.233	60.526	0	630	61.156
Bijdrage aan medeoverheden	114.865	122.825	0	994	123.819
RMC's	35.309	41.451	0	- 500	40.951
Educatie	60.356	62.174	0	0	62.174
Caribisch Nederland	0	0	0	1.494	1.494
Regionaal Programma	19.200	19.200	0	0	19.200
Ontvangsten	4.000	4.000	0	900	4.900

1 Vanaf 2018 inclusief de bekostiging van het groen mbo-onderwijs.

In de kolom «Mutaties tweede suppletoire begroting 2020» worden de mutaties ten opzichte van de «Stand eerste suppletoire begroting 2020» weergegeven. Hieronder worden de belangrijkste mutaties toegelicht.

Toelichting

Verplichtingen

De verplichtingen worden per saldo met € 307,6 miljoen verhoogd. Het verschil tussen de verplichtingen- en uitgavenmutaties (€ 262,7 miljoen) wordt met name veroorzaakt door:

- garantieverplichtingen/rekening-courant kredieten aan onderwijsinstellingen die in 2020 zijn aangegaan of vervallen en waar het Ministerie van OCW garant voor staat (€ 75,6 miljoen);
- bijstelling van de verplichtingenraming zonder kaseffecten 2020 als gevolg van aanpassingen (€ 183 miljoen). Het betreft voornamelijk de doorwerking voor het bekostigingsjaar (kas) 2021 van de loon- en prijsbijstelling tranche 2020 en de referentieraming 2020 die in 2020 verplicht zijn (€ 168,7 miljoen).

Uitgaven

Toelichting per instrument:

Bekostiging

Het budget wordt per saldo met circa € 12,0 miljoen verlaagd. De verlaging wordt grotendeels veroorzaakt door:

- een overboeking van € 8,2 miljoen van Artikel 4 naar Artikel 3 (Voortgezet Onderwijs) ten behoeve van wachtgelden voor het vo-deel van de aoc's;
- ook heeft er een overboeking van € 1,5 miljoen plaatsgevonden van het instrument bekostiging Caribisch Nederland naar het instrument bijdrage aan medeoverheden Caribisch Nederland ten behoeve van de Sociale Kanstrajecten Jongeren (SKJ) zodat deze middelen op het juiste instrument gerealiseerd worden;
- daarnaast is er sprake van een overlopende verplichting van € 1,3 miljoen van 2020 naar 2021 bij het Regionaal Investeringsfonds (RIF) doordat de kasgevolgen anders zijn dan begroot. Hierdoor worden de beschikbare middelen in overeenstemming gebracht met het (verwachte) betalingsritme.

Subsidies (regelingen)

Het budget wordt per saldo met € 54,1 miljoen verhoogd. De verhoging wordt grotendeels veroorzaakt door:

- een toevoeging van € 68,0 miljoen ten behoeve van de regeling Inhaalen ondersteuningsprogramma's, aangekondigd in de brief van 15 mei over [compensatie studenten en ondersteuningsmaatregelen COVID-19](#). Deze middelen zijn in de 2^e Incidentele Suppletoire begroting 2020 toegevoegd aan Artikel 1 (Primair Onderwijs) en overgeboekt van Artikel 1 (Primair Onderwijs) naar Artikel 4. Er is nu in totaal circa € 70 miljoen beschikbaar voor de Inhaal- en ondersteuningsprogramma's;
- het kabinet verhoogt de subsidieregeling praktijkleren voor de studiejaar 2020-2021 en 2021-2022 met €10,6 miljoen per jaar voor conjunctuur- en contactgevoelige bedrijfssectoren, die geraakt worden door de coronacrisis. Uitbreiding van deze regeling was om uitvoeringstechnische redenen in 2020 niet mogelijk. Daarom is de inzet van deze middelen geactualiseerd waarmee de uitgave nu in de jaren 2021 en 2022 valt;
- tenslotte is er een meevaller ontstaan van € 2,8 miljoen bij het onderdeel Leven Lang Ontwikkelen. In totaal is er € 20 miljoen beschikbaar voor de regeling flexibilisering beroepsonderwijs voor volwassenen, waarbij in vier rondes aanvragen kunnen worden gedaan. De 1^e en 2^e aanvraagronde hebben in 2020 plaatsgevonden. Door het vertragende effect van de coronacrisis zijn minder aanvragen binnengekomen dan begroot, waardoor er een meevaller is ontstaan van € 2,8 miljoen.

3.4 Beleidsartikel 6. Hoger onderwijs

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 7 Budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 6 (Tweede supplettoire begroting) (bedragen x € 1.000)					
	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen)	Stand 1e supplettoire begroting (incl. ISB, NvW en amende- menten) (2)	Mutaties 2e supplettoire begroting (3)		Stand 2e supplettoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2e supplettoire begroting	
Verplichtingen	3.476.868	3.570.267	200.319	- 4.263	3.766.323
garantieplichtingen	0	0	4.397	- 13.457	- 9.060
overig verplichtingen	3.476.868	3.570.267	195.922	9.194	3.775.383
Uitgaven	3.416.799	3.512.213	298	100	3.512.611
<i>waarvan</i> juridisch verplicht	99,99%				100%
Bekostiging	3.334.151	3.428.189	- 685	- 6.050	3.421.454
Hoofdbekostiging	3.193.490	3.283.278		- 6.050	3.276.543
Onderwijsdeel hbo ¹	3.096.421	3.183.274	- 685	- 2.050	3.180.539
Deel ontwerp en ontwikkeling	85.259	87.836			87.836
Vouchers studievoorschot	0	0			0
Bekostiging flexibel hoger onderwijs voor volwassenen	11.810	12.168		- 4.000	8.168
Prestatiebox	140.661	144.911		0	144.911
Studievoorschotmiddelen	140.661	144.911			144.911
Subsidies (regelingen)	977	977	162	0	1.139
Overig	977	977	162		1.139
Bijdragen aan agentschappen	13.766	14.822		- 100	14.722
Dienst Uitvoering Onderwijs	13.766	14.822		- 100	14.722
Bijdragen aan ZBO's/RWT's	67.905	68.225	821	6.250	75.296
NWO: Praktijkgericht onderzoek hbo	53.265	53.265	700	6.550	60.515
NWO: Promotiebeurs voor leraren	10.144	10.144			10.144
Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)	4.496	4.816	121	- 300	4.637
Ontvangsten	1.213	1.213	0	488	1.701

¹ Inclusief de studievoorschotmiddelen voor specifieke stimulering van landelijke prioriteiten (10% van de studievoorschotmiddelen). In 2018 ook eenmalig de 90% studievoorschotmiddelen, die aanvullend tijdelijk voor één jaar onder het onderwijsdeel van de hoofdbekostiging zijn gebracht.

In de kolom «Mutaties tweede supplettoire begroting 2020» worden de mutaties ten opzichte van de «Stand eerste supplettoire begroting 2020» weergegeven. Hieronder worden de belangrijkste mutaties toegelicht.

Toelichting

Verplichtingen

De verplichtingen worden met € 196,1 miljoen verhoogd. Het verschil tussen de verplichtingen- en uitgavenmutaties (€ 195,7 miljoen) wordt veroorzaakt door:

- garantieverplichtingen/rekening-courant kredieten aan onderwijsinstellingen die in 2020 zijn aangegaan of vervallen en waar het Ministerie van OCW garant voor staat (- € 9,1 miljoen);
- bijstelling van de verplichtingenraming zonder kaseffecten 2020 als gevolg van aanpassingen ten behoeve van de bekostiging voor het jaar 2021 (€ 204,8 miljoen). Het betreft nagenoeg geheel de doorwerking voor het bekostigingsjaar (kas) 2021 van de loon- en prijsbijstelling tranche 2020 en de referentieraming 2020 die in 2020 verplicht zijn.

Uitgaven

Toelichting per instrument:

Bekostiging

Het budget voor de bekostiging wordt per saldo met € 6,7 miljoen verlaagd.

Deze verlaging wordt met name verklaard door de volgende mutaties:

- een overboeking van € 0,9 miljoen naar Artikel 7 (Wetenschappelijk Onderwijs) voor het aandeel wo in de bij 4e Incidentele Suppletoire Begroting 2020 toegevoegde intensiveringsmiddelen ten behoeve van de flexibilisering van en maatwerk op de lerarenopleidingen;
- een verlaging van € 4,0 miljoen op de bekostiging flexibel hoger onderwijs voor volwassenen, dit in verband met het feit dat er minder vouchers werden toegekend dan geraamd;
- diverse kleinere mutaties tot – € 1,8 miljoen voor onder andere lerarenbeleid, uitbesteding van opdrachten en overige beleidsgerichte activiteiten.

Bijdrage aan ZBO's/RWT's

Het budget voor ZBO's/RWT's wordt met € 7,1 miljoen verhoogd in verband met:

- een toevoeging (€ 4,1 miljoen) aan het NWO-budget Praktijkgericht onderzoek hbo vanuit het Ministerie van LNV voor het programma Voedsel en Groen aan grote maatschappelijke opgaven op het vlak van voedsel, kringlooplandbouw en klimaatopgaven. Een en ander als thematische samenwerking tussen het Ministerie van LNV, NWO en de groene hogescholen;
- een toevoeging (€ 2,0 miljoen) aan het NWO-budget Praktijkgericht onderzoek hbo vanuit het Ministerie van EZK om het programma GoChem breder toegankelijk te maken voor alle MKB-bedrijven in de industrie voor projecten die bijdragen aan de klimaatopgave voor de industrie;
- een toevoeging (€ 0,5 miljoen) aan het NWO-budget Praktijkgericht onderzoek hbo vanuit het Ministerie van VWS om samen met het Regieorgaan SIA (onderdeel NWO) een onderzoeksprogramma op te zetten naar interventies in de buitenruimte;
- een toevoeging (€ 0,5 miljoen) aan het NWO-budget Praktijkgericht onderzoek hbo vanuit het Ministerie van IenW voor het onderzoek van Afval Naar Grondstof 2020 (PRO-VANG 5), waarin de samenwerking tussen MBKB-bedrijven en hogescholen centraal staat om het onderzoek praktijkgericht te maken, om de circulaire economie op hbo-opleidingen te laten aansluiten en om het ondernemerschap te stimuleren.

Ontvangsten

Het budget wordt per saldo met € 0,5 miljoen verhoogd. De verhoging wordt veroorzaakt door terugvorderingen op in voorgaande jaren verleende subsidies.

3.5 Beleidsartikel 7. Wetenschappelijk onderwijs

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 8 Budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 7 (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)					
	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen)	Stand 1e suppletoire begroting (incl. ISB, NvW en amende- menten) (2)	Mutaties 2e suppletoire begroting (3)		Stand 2e suppletoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota (incl. ISB, NvW en amendementen)	Overige mutaties 2e suppletoire begroting	
Verplichtingen	5.297.994	5.566.738	177.417	- 1.236	5.742.919
garantieplichtingen	0	0	- 5.274		- 5.274
overige verplichtingen	5.297.994	5.566.738	182.691	- 1.236	5.748.193
Uitgaven	5.202.998	5.415.953	4.670	- 996	5.419.627
waarvan juridisch verplicht	99,97%				100%
Bekostiging	5.172.522	5.383.130	4.105	- 653	5.386.582
Hoofdbekostiging	5.086.608	5.294.759	4.105	- 653	5.298.211
Onderwijsdeel wo ¹	2.329.960	2.394.648	1.802	1.367	2.397.817
Onderzoeksdeel wo	2.068.420	2.193.792	2.303	- 2.020	2.194.075
Deel ondersteuning geneeskundig onderwijs en onderzoek	688.228	706.319			706.319
Vouchers studievoorschot	0	0			0
Prestatiebox	85.914	88.371		0	88.371
Studievoorschotmiddelen ²	85.914	88.371			88.371
Profilering en zwaartepuntvorming ³	0	0			0
Subsidies (regelingen)	4.369	4.319	0	- 420	3.899
Open en online onderwijs	1.965	1.965		- 120	1.845
Overig	2.404	2.354		- 300	2.054
Opdrachten	2.029	3.672	107	41	3.820
Uitbesteding	2.029	3.672	107	41	3.820
Bijdragen aan (inter-) nationale organisaties	24.078	24.832	458	36	25.326
Organisaties conform tabel 6.5	24.078	24.832	458	36	25.326
Ontvangsten	16	16	0	0	16

1 Inclusief de studievoorschotmiddelen voor specifieke stimulering van landelijke prioriteiten (10% studievoorschotmiddelen). In 2018 ook eenmalig de 90% studievoorschotmiddelen, die aanvullend tijdelijk van de voor één jaar onder het onderwijsdeel van de hoofdbekostiging zijn gebracht.

2 90% van de studievoorschotmiddelen die gekoppeld zijn aan de kwaliteitsafspraken.

3 De 2%-middelen profilering en zwaartepuntvorming die conform de kwaliteitsafspraken tot en met 2022 zijn overgeheveld naar het onderwijsdeel van de hoofdbekostiging.

In de kolom «Mutaties tweede suppletoire begroting 2020» worden de mutaties ten opzichte van de «Stand eerste suppletoire begroting 2020» weergegeven. Hieronder worden de belangrijkste mutaties toegelicht.

Toelichting

Verplichtingen

De verplichtingen worden met € 176,2 miljoen verhoogd. Het verschil tussen de verplichtingen- en uitgavenmutaties (€ 172,5 miljoen) wordt veroorzaakt door:

- garantieverplichtingen/rekening-courant kredieten aan onderwijsinstellingen die in 2020 zijn aangegaan of vervallen en waar het Ministerie van OCW garant voor staat (-/- € 5,3 miljoen);
- bijstelling van de verplichtingenraming zonder kaseffecten 2020 als gevolg van aanpassingen ten behoeve van de bekostiging voor het jaar 2021 (€ 177,8 miljoen). Het betreft nagenoeg geheel de doorwerking voor het bekostigingsjaar (kas) 2021 van de loon- en prijsbijstelling tranche 2020 en de referentieraming 2020 die in 2020 verplicht zijn.

3.6 Beleidsartikel 8. Internationaal beleid

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 9 Budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 8 (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)					
	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen)	Stand 1e suppletoire begroting (incl. ISB, NvW en amende- menten) (2)	Mutaties 2e suppletoire begroting (3)		Stand 2e suppletoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2e suppletoire begroting	
Verplichtingen	12.810	12.969	0	8.568	21.537
Uitgaven	12.830	12.989	0	- 86	12.903
waarvan juridisch verplicht	95,9%				
Subsidies (regelingen)	241	251	0	0	251
Incidentele subsidies voor het uitwisselen van cultuur HGIS	116	126		8	134
Overige Incidentele subsidies	125	125		- 8	117
Opdrachten	207	207	0	- 66	141
Beleidsonderzoek en benchmarking	100	100		- 30	70
Incidentele Internationale activiteiten	107	107		- 36	71
Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	11.861	12.020	0	- 20	12.000
Duitsland Instituut Amsterdam (DIA)	803	803			803
Stichting Nuffic	3.826	3.904			3.904
Nederlandse Taalunie	2.861	2.850			2.850
Europa College Brugge	30	30			30
Unesco	20	20			20
OESO CERI	82	86			86
Fulbright Center	368	368			368
DCICC	0	0			0
Stichting Ons Erfdeel	185	185			185
Nationaal Agentschap Erasmus + Onderwijs & Training	3.066	3.154			3.154
EU-programma's en activiteiten	20	20		- 20	0
Netherlands house for Education and Research (Neth-ER)	600	600			600
Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken	521	511	0	0	511

	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen)	Stand 1e suppletioire begroting (incl. ISB, NvW en amende- menten) (2)	Mutaties 2e suppletioire begroting (3)		Stand 2e suppletioire begroting (4)=(2+3)
Vlaams-Nederlandshuis DeBuren (Hoofdstuk 5 BuZa)	521	511			511
Ontvangsten	99	99	0	0	99

In de kolom «Mutaties tweede suppletioire begroting 2020» worden de mutaties ten opzichte van de «Stand eerste suppletioire begroting 2020» weergegeven. Hieronder worden de belangrijkste mutaties toegelicht.

Toelichting

Verplichtingen

De verplichtingen worden met € 8,6 miljoen verhoogd. Dit betreft een verplichting van drie jaar aan Nuffic die de aanbesteding Internationalisering heeft gewonnen. Het verschil tussen de verplichtingen- en uitgavenmutaties wordt veroorzaakt door deze verplichting met kaseffecten in de jaren 2021, 2022 en 2023.

3.7 Beleidsartikel 9. Arbeidsmarkt- en personeelsbeleid

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 10 Budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 9 (Tweede suppletioire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen)	Stand 1e suppletioire begroting (incl. ISB, NvW en amende- menten) (2)	Mutaties 2e suppletioire begroting (3)		Stand 2e suppletioire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2e suppletioire begroting	
Verplichtingen	158.120	172.304	- 338	- 14.074	157.892
Uitgaven	168.518	172.304	- 338	- 14.074	157.892
waarvan juridisch verplicht	50,43%	96,1%		99,9%	
Bekostiging	37.619	41.052		- 2.387	38.665
Aanvullende bekostiging	37.619	41.052		- 2.387	38.665
Tegemoetkoming kosten opleidingsscholen	37.619	41.052		- 2.387	38.665
Subsidies (regelingen)	124.328	124.828	- 150	- 12.090	112.588
Lerarenbeurs	49.560	49.560			49.560
Zij-instroom	50.096	53.146		- 10.660	42.486
Wet Beroep leraar en Lerarenregister	2.945	2.945		- 1.380	1.565
Regionale aanpak lerarentekort	19.000	17.800			17.800
Overige projecten	2.727	1.377	- 150	- 50	1.177
Opdrachten	3.635	3.407	- 188	403	3.622
Onderzoek, ramingen en communicatie	3.635	3.407	- 188	403	3.622
Bijdrage aan agentschappen	2.936	3.017			3.017
Dienst Uitvoering Onderwijs	2.936	3.017			3.017

	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen)	Stand 1e suppletioire begroting (incl. ISB, NvW en amende- menten) (2)	Mutaties 2e suppletioire begroting (3)		Stand 2e suppletioire begroting (4)=(2+3)
Ontvangsten	9.000	9.000	0	0	9.000

In de kolom «Mutaties tweede suppletioire begroting 2020» worden de mutaties ten opzichte van de «Stand eerste suppletioire begroting 2020» weergegeven. Hieronder worden de belangrijkste mutaties toegelicht.

Toelichting

Uitgaven

Toelichting per instrument:

Subsidies

Het budget wordt per saldo met € 12,1 miljoen verlaagd. Oorzaak is onder andere dat het aantal aanvragen voor de regeling zij-instroom dit jaar lager is dan verwacht (€ 2,5 miljoen). Daarnaast was € 5 miljoen toegevoegd aan het budget voor de zij-instroom vanuit de beschikbaar gestelde middelen voor het lerarentekort bij Voorjaarsnota. Gezien het aantal aanvragen voor de zij-instroom is dit bedrag dit jaar niet nodig. Beoogd is om dit via de eindejaarsmarge toe te voegen aan de begroting 2021, en in 2021 in te zetten voor de aanpak van het lerarentekort. Verder is het budget verlaagd door een meevaller op de MBO-instructeursbeurs en de regeling korte scholings-trajecten (€ 3,2 miljoen). Daarnaast is het budget voor de Wet Beroep leraar en Lerarenregister met € 1,4 miljoen verlaagd.

3.8 Beleidsartikel 11. Studiefinanciering

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 11 Budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 11 (Tweede suppletioire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen)	Stand 1e suppletioire begroting (incl. ISB, NvW en amende- menten) (2)	Mutaties 2e suppletioire begroting (3)		Stand 2e suppletioire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2e suppletioire begroting	
Verplichtingen	5.221.098	5.323.744	0	- 144.886	5.178.858
Uitgaven	5.221.098	5.323.744	0	- 144.886	5.178.858
<i>waarvan</i> juridisch verplicht	100%				
Inkomensoverdracht	2.137.924	2.383.397	0	- 25.000	2.358.397
Basisbeurs gift (R)	840.285	861.592		5.000	866.592
Aanvullende beurs gift (R)	674.557	691.913			691.913
Reisvoorziening gift (R)	542.961	692.420		- 10.000	682.420
Caribisch Nederland gift (R)	3.210	3.366			3.366
Overige uitgaven (R)	76.911	134.106		- 20.000	114.106
Leningen	2.965.119	2.811.665	0	- 115.000	2.696.665
Basisbeurs prestatiebeurs (NR)	- 608.035	- 556.199	- 66.066	- 20.000	- 642.265
Aanvullende beurs prestatiebeurs (NR)	115.192	100.399	9.845	5.000	115.244
Reisvoorziening (NR)	98.339	130.999		20.000	150.999
Rentedragende lening (NR)	2.924.417	2.741.301	49.734	- 100.000	2.691.035
Collegegeldkrediet (NR)	353.529	321.568	5.834	- 25.000	302.402

	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen)	Stand 1e suppletoire begroting (incl. ISB, NvW en amende- menten) (2)		Mutaties 2e suppletoire begroting (3)	Stand 2e suppletoire begroting (4)=(2+3)	
Leven lang leren krediet (NR)	45.000	36.000		653	– 5.000	31.653
Overige uitgaven (NR)	36.677	37.597			10.000	47.597
Bijdrage aan agentschappen	118.055	128.682	0	– 4.886	123.796	
Dienst Uitvoering Onderwijs	118.055	128.682		– 4.886	123.796	
Ontvangsten	936.149	945.676	0	80.000	1.025.676	
Ontvangsten (R)	139.535	95.705	0	5.000	100.705	
Ontvangen rente (R)	89.518	59.204		5.000	64.204	
Overige ontvangsten (R)	50.017	36.501			36.501	
Ontvangsten (NR)	796.614	849.971	0	75.000	924.971	
Terugontvangen hoofdsom (NR)	796.614	849.971		75.000	924.971	

Toelichting: R = relevant, NR = niet-relevant

In de kolom «Mutaties tweede suppletoire begroting 2020» worden de mutaties ten opzichte van de «Stand eerste suppletoire begroting 2020» weergegeven. Hieronder worden de belangrijkste mutaties toegelicht.

Toelichting

Het onderscheid relevant en niet-relevant is in onderstaande toelichting als uitgangspunt genomen. Relevant betekent relevant voor het begrotings-tekort/EMU-saldo. De relevante uitgaven worden hoofdzakelijk gevormd door studiefinanciering die meteen als gift wordt toegekend en door de omzetting van uitgekeerde prestatiebeurs in gift (na behalen van het diploma binnen 10 jaar). Onder de niet-relevante uitgaven vallen vooral de betalingen van prestatiebeurzen (zolang die nog niet omgezet zijn in een gift) en verstrekte rentedragende leningen.

De relevante ontvangsten worden vooral gevormd door de ontvangen rente op verstrekte studieleningen. De niet-relevante ontvangsten betreffen hoofdzakelijk aflossingen op de hoofdsom van rentedragende leningen.

Verplichtingen

De totale verplichtingen op artikel 11 (Studiefinanciering) worden met € 144,9 miljoen naar beneden bijgesteld. Het betreft een bijstelling omlaag van de inkomensoverdrachten van € 25,0 miljoen, een bijstelling omlaag van de leningen met € 115,0 miljoen en een bijstelling omlaag van het budget voor de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) met € 4,9 miljoen. Bij artikel 11 zijn de verplichtingen gelijk aan de uitgaven. De onderstaande toelichting bij de uitgaven geldt dus ook voor de verplichtingen. Hieronder wordt per instrument toegelicht hoe de bijstellingen tot stand zijn gekomen.

Uitgaven

Toelichting per instrument:

Inkomensoverdrachten

De relevante uitgaven worden met € 25,0 miljoen naar beneden bijgesteld. Dit bestaat uit de volgende elementen:

- de basisbeurs wordt per saldo met € 5,0 miljoen verhoogd. Dit betreft enerzijds een bijstelling omhoog van € 10,0 miljoen op de omzettingen. Anderzijds zijn de uitgaven aan basisbeurs die direct als gift uitgekeerd worden met € 5,0 miljoen naar beneden bijgesteld;
- de reisvoorziening wordt per saldo met €10,0 miljoen verlaagd. Hier liggen twee mutaties aan ten grondslag:
  - de omzettingen van prestatiebeurs in gift zijn per saldo met € 10,0 miljoen naar boven bijgesteld op basis van de reeds bekende realisatiegegevens;
  - de bijdrage studerende aan ov is met € 20,0 miljoen naar beneden bijgesteld. Dit betreft een tegenboeking waarmee voorkomen wordt dat de waarde van de ov-kaart dubbel geboekt wordt (enerzijds door toekenning aan de student, anderzijds door de betaling aan de ov-bedrijven). Doordat het een tegenboeking betreft, betekent deze negatieve mutatie dus eigenlijk een hoger bedrag aan toekenningen. Dit wordt veroorzaakt door hogere realisatiecijfers dan geraamd;
- de relevante overige uitgaven worden per saldo met € 20,0 miljoen verlaagd op basis van de reeds bekende realisatiegegevens.

Leningen

De niet-relevante uitgaven worden per saldo met € 115,0 miljoen verlaagd. Dit bestaat uit de volgende onderdelen:

- bij Voorjaarsnota 2020 is het gehele bedrag dat is toegekend aan lpo voor het instrument leningen geboekt op de post Basisbeurs prestatiebeurs (NR). Bij Miljoenennota is dit gecorrigeerd en is het bedrag aan lpo verdeeld over de verschillende posten onder het instrument leningen;
- de niet-relevante uitgaven aan de basisbeurs worden met € 20,0 miljoen omlaag bijgesteld. Dit betreft allereerst de toekenningen prestatiebeurs. Deze worden omlaag bijgesteld met € 10,0 miljoen als gevolg van de reeds bekende realisatie. Tevens bevat deze post de tegenboeking van de relevante omzettingen van prestatiebeurs in gift;
- de niet-relevante uitgaven aanvullende beurs zijn met € 5,0 miljoen naar boven bijgesteld als gevolg van de reeds bekende realisatie;
- de niet-relevante uitgaven aan het ov worden met € 20,0 miljoen naar boven bijgesteld. Het betreft enerzijds een verhoging van de reisvoorziening met € 20,0 miljoen omdat er meer reisvoorziening aan studenten is toegekend dan is geraamd. Deze post bevat anderzijds ook de tegenboekingen van de relevante posten Bijdrage studerende aan ov en Reisvoorziening omzetting naar gift;
- de uitgaven op de post rentedragende lening (NR) zijn naar beneden bijgesteld met € 100,0 miljoen. Uit de realisatiegegevens tot en met juli 2020 blijkt dat de stijgende trend in de leenbedragen van de afgelopen jaren dit jaar kleiner is dan geraamd;
- de uitgaven aan het collegegeldkrediet zijn verlaagd met € 25,0 miljoen als gevolg van de reeds bekende realisatie;
- het budget voor het levenlanglerenkrediet wordt met € 5,0 miljoen omlaag bijgesteld op basis van realisatiegegevens;
- niet-relevante overige uitgaven worden met € 10,0 miljoen naar boven bijgesteld. Dit betreft de tegenboeking op de post overige uitgaven (R).

Bijdrage aan agentschappen

Het budget voor de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) wordt per saldo met € 4,9 miljoen verlaagd. De uitgaven aan DUO worden met € 0,7 miljoen verhoogd doordat DUO grotere aantallen studenten en debiteuren verwerkt. Daarnaast zijn de uitvoeringskosten van de 'tijdelijke regeling

tegemoetkoming studenten in verband met de uitbraak van COVID-19' € 5,5 miljoen lager in 2020. Verwacht wordt dat deze middelen in 2021 benodigd zullen zijn.

Ontvangsten

Het ontvangstenbudget wordt met € 80,0 miljoen verhoogd.

- De relevante ontvangsten worden omhoog bijgesteld met € 5,0 miljoen. Dit wordt veroorzaakt door hogere rente ontvangsten op basis van de reeds bekende realisatie.
- De niet-relevante ontvangsten worden omhoog bijgesteld met € 75,0 miljoen, op basis van realisatiegegevens blijkt dat er een hoger bedrag aan lening is terugbetaald.

3.9 Beleidsartikel 12. Tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 12 Budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 12 (Tweede supplettoire begroting) (bedragen x € 1.000)					
	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen)	Stand 1e supplettoire begroting (incl. ISB, NvW en amende- menten) (2)	Mutaties 2e supplettoire begroting (3)		Stand 2e supplettoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2e supplettoire begroting	
Verplichtingen	77.439	74.876	0	0	74.876
Uitgaven	77.439	74.876	0	0	74.876
waarvan juridisch verplicht	100%				
Inkomensoverdracht	71.987	72.382	0	0	72.382
Tegemoetkoming lerarenopleiding (tlo) (R)	3.611	3.909			3.909
Deeltijd vo (R)	2.238	2.597			2.597
Volwassenenonderwijs (vavo) (R)	6.181	4.912			4.912
Meerderjarige scholieren vo (R)	56.400	57.502			57.502
Meerderjarige scholieren vso (R)	3.557	3.462			3.462
Leningen	3.025	0	0	0	0
STOEB/ALR (NR)	3.025	0			0
Bijdrage aan agentschappen	2.427	2.494	0	0	2.494
Dienst Uitvoering Onderwijs (R)	2.427	2.494			2.494
Ontvangsten	3.872	3.279	0	0	3.279
Minderjarige deelnemers bol (R)	0	0			0
Tegemoetkoming lerarenopleiding en deeltijd vo (R)	215	327			327
Meerderjarige scholieren v(s)o en vavo (R)	3.657	2.952			2.952

Toelichting: R = relevant, NR = niet-relevant

3.10 Beleidsartikel 13. Lesgelden

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 13 Budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 13 (Tweede supplettoire begroting) (bedragen x € 1.000)					
	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen)	Stand 1e supplettoire begroting (incl. ISB, NvW en amende- menten) (2)	Mutaties 2e supplettoire begroting (3)		Stand 2e supplettoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2e supplettoire begroting	
Verplichtingen	13.416	13.780	0	0	13.780
Uitgaven	13.416	13.780	0	0	13.780
waarvan juridisch verplicht	100%				
Bijdrage aan agentschappen	13.416	13.780	0	0	13.780
Dienst Uitvoering Onderwijs	13.416	13.780			13.780
Ontvangsten	226.628	244.236	0	10.000	254.236

In de kolom «Mutaties tweede supplettoire begroting 2020» worden de mutaties ten opzichte van de «Stand eerste supplettoire begroting 2020» weergegeven.

Toelichting

Ontvangsten

De ontvangsten worden met € 10,0 miljoen verhoogd. Deze bijstelling is gedaan op basis van de reeds gerealiseerde ontvangsten.

3.11 Beleidsartikel 14. Cultuur

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 14 Budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 14 (Tweede supplettoire begroting) (bedragen x € 1.000)					
	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen)	Stand 1e supplettoire begroting (incl. ISB, NvW en amende- menten) (2)	Mutaties 2e supplettoire begroting (3)		Stand 2e supplettoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2e supplettoire begroting	
Verplichtingen	2.651.993	2.718.783	248.025	- 51.584	2.915.224
garantieplichtingen	0	0	- 31.130	- 100.567	- 131.697
overige verplichtingen	2.651.993	2.718.783	279.155	48.983	3.046.921
Uitgaven	1.304.072	1.311.096	- 1.363	48.267	1.358.000
waarvan juridisch verplicht	97,0%				97,9%
Bekostiging	1.121.217	1.082.643	- 12.848	43.068	1.112.863
Culturele basisinfrastructuur	675.571	687.952	- 13.100	- 533	674.319
Vierjaarlijkse instellingen	399.748	406.077	- 44.300	- 533	361.244
Vierjaarlijkse fondsen	275.823	281.875	31.200		313.075
Erfgoedwet	128.614	131.307	2	0	131.309
Huisvesting	87.208	88.645			88.645

	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen)	Stand 1e suppletioire begroting (incl. ISB, NvW en amende- menten) (2)	Mutaties 2e suppletioire begroting (3)		Stand 2e suppletioire begroting (4)=(2+3)
Beheer en onderhoud collecties	41.406	42.662	2		42.664
Wet stelsel openbare bibliotheekvoorziening	49.786	1.157	145	48.483	49.785
Stelseltaken openbare bibliotheekvoorzieningen	23.101	537	145	22.418	23.100
Digitale openbare bibliotheek	14.674	341		14.333	14.674
Bibliotheekvoorziening leesgehandicapten	12.011	279		11.732	12.011
Monumentenzorg	224.241	218.199	105	- 4.882	213.422
Archieven incl. Regionale Historische Centra	25.938	26.550			26.550
Flankerend beleid huisvesting	6.573	6.681			6.681
Cultuureducatie met Kwaliteit	10.494	10.797			10.797
Subsidies (regelingen)	122.823	163.589	10.185	5.736	179.510
Verbreden inzet cultuur	15.694	15.894	- 1.715	2.452	16.631
Internationaal cultuurbeleid (incl. HGIS)	9.005	9.005		- 370	8.635
Programma leesbevordering	3.350	3.850		120	3.970
Creatieve Industrie	1.975	1.975	- 125	384	2.234
Monumentenzorg	138	3.177		1.273	4.450
Erfgoed en fysieke leefomgeving	1.000	1.000	- 175	- 582	243
Specifiek cultuurbeleid	91.661	128.688	12.200	2.459	143.347
Opdrachten	14.843	16.555	1.300	- 1.118	16.737
Beleidsonderzoek evaluaties en kennisbasis	2.026	1.734		- 467	1.267
Monumentenzorg	3.717	6.581	- 1.000	194	5.775
Archeologie	4.393	4.005		- 1.200	2.805
Erfgoed en fysieke leefomgeving	2.500	2.370		- 1.472	898
Overige opdrachten	2.207	1.865	2.300	1.827	5.992
Bijdrage aan agentschappen	42.340	45.390	0	581	45.971
Nationaal Archief	28.862	31.660		126	31.786
Nationaal Archief Programma	13.478	13.730		455	14.185
Bijdrage aan (inter)nationale organisaties	2.849	2.919	0	0	2.919
Bijdragen aan (inter-)nationale organisaties	2.849	2.919			2.919
Ontvangsten	494	494	0	4.430	4.924

In de kolom «Mutaties tweede suppletioire begroting 2020» worden de mutaties ten opzichte van de «Stand eerste suppletioire begroting 2020» weergegeven. Hieronder worden de belangrijkste mutaties toegelicht.

Toelichting

Verplichtingen

De verplichtingen worden met € 196,4 miljoen verhoogd. Het verschil tussen de verplichtingen- en uitgavenmutaties wordt veroorzaakt door:

- een verhoging van de verplichtingenraming bij het financiële instrument bekostiging van € 211,2 miljoen. Dit is nodig voor de verplichtingen die in 2020 worden aangegaan voor de periode 2021-2024 voor de culturele basisinfrastructuur, museale instellingen met een wettelijke taak en voor de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit;
- een verhoging van de verplichtingenraming bij het financiële instrument subsidies van € 52 miljoen. Dit is nodig voor de verplichtingen die in 2020 meerjarig worden verleend voor de periode 2021-2024 als projectsubsidies voor het internationale cultuurbeleid, voor het programma Cultuurparticipatie en voor de Leenfaciliteit Revolverend Productiefonds;
- een verhoging van de verplichtingenraming bij het financiële instrument opdrachten van € 18 miljoen. Dit is nodig voor de verplichting voor de cultuurkaart, die in 2020 wordt aangegaan tot en met schooljaar 2023-2024.
- een verlaging van de garanties met € 131,7 miljoen.

Uitgaven

Toelichting per instrument:

Bekostiging

Het budget wordt per saldo verhoogd met € 30,2 miljoen. Dit wordt veroorzaakt door:

- een verhoging met € 48,5 miljoen door een correctie op een overboeking voor de bijdrage aan de Koninklijke Bibliotheek. Bij Voorjaarsnota waren deze middelen vanuit Artikel 14 (Cultuur) overgeboekt naar Artikel 16 (Onderzoek en Wetenschapsbeleid). De middelen worden nu teruggeboekt omdat de verantwoording moet plaatsvinden bij Artikel 14 (Cultuur);
- een verlaging met € 12,6 miljoen door een aangepaste verdeling over de financiële instrumenten van de toevoegingen aan dit begrotingsartikel via de Incidentele Suppletoire Begroting inzake aanvullende ondersteuning culturele en creatieve sector in verband met de Covid-19 crisis. Een deel van de middelen waarmee via de Incidentele Suppletoire Begroting de bekostiging was verhoogd, is herverdeeld naar het financiële instrument subsidies, omdat deze middelen niet worden ingezet via bekostiging van de culturele basisinfrastructuur, maar via projectsubsidies;
- een verlaging met € 2,9 miljoen door overboekingen naar het Gemeentefonds voor uitkeringen in het kader van de Erfgoed Deal;
- een verlaging met € 2 miljoen door overboekingen vanuit de bekostiging monumentenzorg naar het financiële instrument subsidies voor mobiel erfgoed (€ 1 miljoen, zie ook toelichting onder het financieel instrument subsidies) en naar de financiële instrumenten subsidies en opdrachten voor door de RCE uit te voeren subsidies en opdrachten (€ 1 miljoen);
- diverse overige kleine overboekingen.

Subsidies

Het budget wordt per saldo verhoogd met € 15,9 miljoen. Dit wordt veroorzaakt door:

- een verhoging van het subsidiebudget met € 12,6 miljoen door een aangepaste verdeling over de financiële instrumenten van de toevoegingen aan dit begrotingsartikel via de Incidentele suppletoire begroting

(ISB) inzake aanvullende ondersteuning culturele en creatieve sector in verband met de Covid-19 crisis. Zie hiervoor ook de toelichting bij de bekostiging;

- een verhoging van het subsidiebudget als gevolg van desaldering van ontvangsten (€ 4,4 miljoen);
- een verlaging van het subsidiebudget door een overboeking van € 2 miljoen naar het financieel instrument opdrachten voor de cultuurkaart. De cultuurkaart werd eerder als subsidie begroot en verantwoord, maar wordt vanaf het schooljaar 2020-2021 begroot en verantwoord als opdracht;
- een verhoging van het subsidiebudget door een overboeking van € 1 miljoen van het financiële instrument bekostiging naar het financiële instrument subsidies voor een projectsubsidie aan het Mondriaan Fonds voor een regeling voor mobiel erfgoed;
- diverse overige kleine overboekingen.

3.12 Beleidsartikel 15. Media

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 15 Budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 15 (Tweede suppletioire begroting) (bedragen x € 1.000)					
	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen)	Stand 1e suppletioire begroting (incl. ISB, NvW en amende- menten) (2)	Mutaties 2e suppletioire begroting (3)		Stand 2e suppletioire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2e suppletioire begroting	
Verplichtingen	1.023.125	1.093.483	217	872	1.094.572
Uitgaven	1.023.125	1.093.483	217	872	1.094.572
<i>waarvan</i> juridisch verplicht	98,3%				
Bekostiging	1.009.493	1.041.636	217	0	1.041.853
Publieke Omroep (omroepinstellingen)	893.658	954.775	0	0	954.775
Landelijke publieke omroep	736.205	804.708			804.708
Regionale omroep	157.453	150.067			150.067
Beheertaken landelijke publieke omroep	39.880	40.423	0	0	40.423
Stichting Omroep Muziek	16.484	16.708			16.708
Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid (NIBG)	23.396	23.715			23.715
Dotaties, bijdragen publieke omroep	18.894	14.029	217	0	46.655
Stimuleringsfonds voor de Journalistiek	2.190	2.220			2.220
Onderzoeksjournalistiek (RA-middelen)	5.138	0			0
Filmfonds van de omroep en Telefilm (CoBO)	8.399	8.596			8.596
Mediawijsheid Expertisecentrum (Bewust mediagebruik)	1.558	1.581			1.581
Stichting Nederlandse Lokale Publieke Omroepen (NLPO)	1.609	1.632			1.632

	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen)	Stand 1e suppletoire begroting (incl. ISB, NvW en amende- menten) (2)	Mutaties 2e suppletoire begroting (3)		Stand 2e suppletoire begroting (4)=(2+3)
Dotatie/onttrekking Algemene Mediareserve	56.281	31.618			31.618
Overige bekostiging media	780	791	217		1.008
Subsidies (regelingen)	8.411	46.562	0	572	47.134
Subsidies	8.411	11.562		1.793	13.355
Steunfonds Lokale Informatievoorziening		35.000		- 1.221	33.779
Opdrachten	442	442	- 2	300	740
Opdrachten	442	442	- 2	300	740
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	4.718	4.782	0	0	4.782
Commissariaat voor de Media	4.718	4.782			4.782
Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	61	61	2	0	63
European Audiovisual Observatory	61	61	2		63
Ontvangsten	147.854	160.200	0	872	161.072

In de kolom «Mutaties tweede suppletoire begroting 2020» worden de mutaties ten opzichte van de «Stand eerste suppletoire begroting 2020» weergegeven. Hieronder worden de belangrijkste mutaties toegelicht.

Toelichting

Verplichtingen

De verplichtingen worden met € 0,9 miljoen verhoogd.

Uitgaven

Toelichting per instrument:

Subsidies

Het instrument subsidies is vanwege de inrichting van het tijdelijke Steunfonds Lokale Informatievoorziening als gevolg van COVID-19 gesplitst in het budget voor subsidies en het budget dat beschikbaar is voor het Steunfonds. Per saldo wordt het totale budget van het instrument subsidies verhoogd met € 0,6 miljoen. De verhoging wordt veroorzaakt door:

- vaststelling en afrekening van de subsidie pilot Regionale nieuwsvensters. Uit de afrekening volgt een ontvangst (€ 0,8 miljoen) waarvan is aangekondigd in de Mediabegrotingsbrief 2020 dat dit budget zal worden toegevoegd aan de Subsidieregeling innovatie en samenwerking regionale publieke media-instellingen;
- een overboeking binnen het instrument subsidies van het budget steunfonds naar budget subsidies. Dit budget was oorspronkelijk bestemd voor de uitvoering van de pilots van de motie Sneller en bij 1ste suppletoire wet overgeboekt naar het Steunfonds. Nu wordt het deel dat niet besteed is in de eerste tranche van het Steunfonds terug geboekt naar subsidies zodat het weer voor de motie Sneller kan worden ingezet.

Ontvangsten

De ontvangsten worden met € 0,9 miljoen verhoogd, waarvan € 0,8 miljoen als gevolg van de vaststelling en afrekening van de subsidie pilot Regionale nieuwsvensters. Zoals is aangekondigd in de Mediabegrotingsbrief 2020 zal dit budget worden toegevoegd aan de Subsidieregeling innovatie en samenwerking regionale publieke media-instellingen.

3.13 Beleidsartikel 16. Onderzoek en wetenschapsbeleid

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 16 Budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 16 (Tweede supplettoire begroting) (bedragen x € 1.000)					
	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen)	Stand 1e supplettoire begroting (incl. ISB, NvW en amendementen) (2)	Mutaties 2e supplettoire begroting (3)		Stand 2e supplettoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2e supplettoire begroting	
Verplichtingen	1.213.270	1.221.159	- 6.387	- 23.611	1.191.161
garantieplichtingen	0	0	0	- 1.030	- 1.030
overige verplichtingen	1.213.270	1.221.159	- 6.387	- 22.581	1.192.191
Uitgaven	1.172.446	1.180.335	- 6.387	- 24.176	1.149.772
waarvan juridisch verplicht	99,8%				
Bekostiging	1.049.574	1.054.469	- 5.415	- 24.655	1.024.399
Hoofdbekostiging	658.529	656.162	- 7.408	- 43.416	605.338
<i>NWO-wet en WHW</i>					
NWO	521.225	462.831	- 8.427	4.574	458.978
KNAW	89.525	92.486	1.019	1.260	94.765
KB	47.779	100.845		- 49.250	51.595
Aanvullende bekostiging	391.045	398.307	1.993	18.761	419.061
NWO Talentenontwikkeling	165.885	165.885		0	165.885
NWO STW	8.000	8.000		0	8.000
NWO Grootschalige researchinfrastructuur	55.380	55.380		0	55.380
Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek	26.133	29.425	1.993	2.451	33.869
Poolonderzoek	3.147	3.147		0	3.147
Caribisch Nederland	2.500	2.500		0	2.500
NWO NWA	130.000	133.970		16.310	150.280
Subsidies (regelingen)	25.815	23.930	630	- 840	23.720
Stichting NLBIF	550	550	16	0	566
Naturalis Biodiversity Center	6.265	6.265	248	0	6.513
BPRC	9.608	9.608	348	1.450	11.406
NCWT/NEMO	3.366	3.366	94	0	3.460
STT	221	221		0	221
Stichting AAP	1.032	1.032		0	1.032
Nationale coördinatie	4.773	2.888	- 76	- 2.290	522
Opdrachten	340	340	0	98	438
Opdrachten	340	340		98	438
Bijdrage aan agentschappen	842	1.040	- 2	279	1.317
Dienst Uitvoering Onderwijs	2	2	- 2	0	0

	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen)	Stand 1e suppletoire begroting (incl. ISB, NvW en amende- menten) (2)	Mutaties 2e suppletoire begroting (3)	Stand 2e suppletoire begroting (4)=(2+3)
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland	840	1.038	279	1.317
Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties	95.875	100.556	- 1.600	99.898
EMBC	941	1.110	118	1.228
EMBL	5.227	5.227	0	5.227
ESA	31.065	32.746	- 1.600	31.146
CERN	46.168	49.707	824	50.531
ESO	9.902	9.081	0	9.081
NTU/INL	2.572	2.685	0	2.685
Ontvangsten	101	101	0	155

In de kolom «Mutaties tweede suppletoire begroting 2020» worden de mutaties ten opzichte van de «Stand eerste suppletoire begroting 2020» weergegeven. Hieronder worden de belangrijkste mutaties toegelicht.

Toelichting

Verplichtingen

De verplichtingen worden met € 29,9 miljoen verlaagd. Het verschil tussen de verplichtingen- en uitgavenmutaties wordt veroorzaakt door verplichtingenmutaties zonder kaseffect.

Uitgaven

Toelichting per instrument:

Bekostiging

Het budget wordt per saldo met € 30,1 miljoen verlaagd. De verlaging wordt onder andere veroorzaakt door:

- terugdraaien van de overboeking voor de bijdrage aan de Koninklijke Bibliotheek (KB) vanwege het juist verantwoord van deze middelen. Bij Voorjaarsnota waren deze middelen vanuit Artikel 14 (Cultuur) overgeboekt naar Artikel 16 (Onderzoek en Wetenschapsbeleid). De middelen die zijn overgeheveld, zijn voor de uitvoering van de WSOB, RA-middelen bestemd voor doorontwikkelen van de digitale bibliotheek en het dekken van de inkoop e-content door de KB;
- bijdragen van diverse ministeries aan NWA lijn-2 programma's (€ 16,3 miljoen). Deze bijdragen bestaan onder andere uit:
  - BZK-bijdrage aan programma «Fundamenten» € 1,5 miljoen;
  - J&V-bijdrage aan programma «Jongeren en Criminaliteit» € 1,5 miljoen;
  - EZK-bijdrage aan programma «Kickstartimpuls AI» € 1,8 miljoen;
  - EZK-bijdrage aan programma «Missie A en Missie E» € 4,3 miljoen en,
  - IenW-bijdrage aan programma «Living Lab Binnenvaart» € 1,5 miljoen.

3.14 Beleidsartikel 25. Emancipatie

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 17 Budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel 25 (Tweede supplettoire begroting) (bedragen x € 1.000)					
	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen) (2)	Stand 1e supplettoire begroting (incl. ISB, NvW en amende- menten) (2)	Mutaties 2e supplettoire begroting (3)		Stand 2e supplettoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2e supplettoire begroting	
Verplichtingen	5.626	3.675	630	282	4.587
Uitgaven	15.167	14.197	- 230	282	14.249
waarvan juridisch verplicht	78,5%				
Bekostiging	8.447	8.713	0	- 267	8.446
Kennisinfrastructuur	8.447	8.713	0	- 267	8.446
Gender- en LHBTI- gelijkheid	8.447	8.713		- 267	8.446
Subsidies (regelingen)	3.287	3.079	0	- 290	2.789
Subsidieregeling emancipatie 2011	78	78	0	- 290	- 212
LHBTI	78	78			78
Subsidieregeling Gender- en LHBTI-gelijkheid 2017-2022	3.209	3.001		- 290	2.711
Opdrachten	1.205	1.065	- 10	369	1.424
Gender- en LHBTI- gelijkheid	1.205	1.065	- 10	369	1.424
Bijdrage aan medeoverheden	2.228	1.340	- 220	470	1.590
Gemeentefonds BZK	2.228	1.340	- 220		1.120
Gender- en LHBTI- gelijkheid	2.228	1.340	- 220	470	1.590
Ontvangsten	0	0	0	0	0

In de kolom «Mutaties tweede supplettoire begroting 2020» worden de mutaties ten opzichte van de «Stand eerste supplettoire begroting 2020» weergegeven.

4 De niet-beleidsartikelen

4.1 Nog onverdeeld

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 18 Verdeling van begrotingsposten loon- en prijsbijstelling (Tweede supplettoire begroting) (bedragen x € 1.000)					
	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen)	Stand 1e supplettoire begroting (incl. ISB, NvW en amendementen) (2)	Mutaties 2e supplettoire begroting (3)		Stand 2e supplettoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2e supplettoire begroting	
Verplichtingen	0	0	0	0	0
Uitgaven	0	0	0	0	0

	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen)	Stand 1e suppletoire begroting (incl. ISB, NvW en amendementen) (2)	Mutaties 2e suppletoire begroting (3)	Stand 2e suppletoire begroting (4)=(2+3)
Loonbijstelling	0	0	0	0
<i>waarvan</i> programma				
<i>waarvan</i> apparaat				
Prijsbijstelling	0	0	0	0
<i>waarvan</i> programma				
<i>waarvan</i> apparaat				
Onvoorzien	0	0	0	0
Ontvangsten	0	0	0	0

In de kolom «Mutaties tweede suppletoire begroting 2020» worden de mutaties ten opzichte van de «Stand eerste suppletoire begroting 2020» weergegeven.

4.2 Apparaat Kerndepartement

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 19 Apparaatsuitgaven Kerndepartement (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

	Vastgestelde begroting (incl. ISB, NvW en amendementen)	Stand 1e suppletoire begroting (incl. ISB, NvW en amendementen) (2)	Mutaties 2e suppletoire begroting (3)	Stand 2e suppletoire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2e suppletoire begroting
Verplichtingen	277.396	291.755	- 3.085	- 4.919
Uitgaven	277.396	291.755	- 3.085	- 4.919
Personele uitgaven	210.166	221.109	- 565	- 963
<i>waarvan</i> eigen personeel	200.632	210.362	- 665	- 963
<i>waarvan</i> inhuur externen	5.749	6.519	100	0
<i>waarvan</i> overige personele uitgaven	3.785	4.228		0
Materiële uitgaven	67.230	70.646	- 3.926	- 3.956
<i>waarvan</i> ICT	26.274	24.563	- 150	- 1.508
<i>waarvan</i> bijdrage aan SSO's	22.973	16.583	109	- 173
<i>waarvan</i> overige materiële uitgaven	17.983	29.500	- 3.885	- 2.275
Begrotingsreserve schatkistbankieren	0	0	1.406	
Ontvangsten	567	567	1.406	0

In de kolom «Mutaties tweede suppletoire begroting 2020» worden de mutaties ten opzichte van de «Stand eerste suppletoire begroting 2020» weergegeven. Hieronder worden de belangrijkste mutaties toegelicht.

Toelichting

Uitgaven

Toelichting per instrument:

Personele uitgaven

Het budget wordt per saldo met € 1,5 miljoen verlaagd. De verlaging wordt veroorzaakt door:

- diverse kasschuiven (-/- € 3,1 miljoen): de geplande vervanging van werkplekmonitoren is vertraagd en doorgeschoven van 2020 naar 2021. Daarnaast worden de middelen die jaarlijks worden gereserveerd voor de vervanging van andere hardware geschoven naar de jaren waarin de uitgaven daadwerkelijk worden verwacht;
- diverse interne en interdepartementale overboekingen (€ 1,6 miljoen), zoals de bijdrage van het ministerie van EZK aan de AWTI en de bijdrage van het ministerie van SZW aan de uitvoering van de taak Vertrouwen-sinspectie Kinderopvang door de Inspectie van het Onderwijs.

Materiële uitgaven

Het budget wordt per saldo met € 7,9 miljoen verlaagd. Deze verlaging wordt veroorzaakt door:

- diverse kasschuiven (-/- € 6,2 miljoen): Een aantal projecten heeft vertraging opgelopen onder andere door corona. Het gaat dan bijvoorbeeld om de geplande vervanging van de beveiligingssoftware van mobiele devices en de overdracht van bepaalde ICT-taken naar een nieuwe ICT-dienstverlener. Hierdoor zijn deze uitgaven doorgeschoven van 2020 naar 2021;
- diverse interne en interdepartementale overboekingen (-/- € 1,7 miljoen), zoals een overboeking naar beleidsartikel 3 (Voortgezet onderwijs) voor beheer en ontwikkeling van het schoolleidersregisters en een overboeking naar het ministerie van SZW betreffende de exploitatiekosten voor het ICT-beheer door het FDC.

Begrotingsreserve schatkistbankieren

Het budget voor Begrotingsreserve schatkistbankieren wordt per saldo met € 1,4 miljoen verhoogd.

Het ministerie van OCW staat garant voor onderwijsinstellingen die bij de Staat lenen (schatkistbankieren). Voor het risico dat het ministerie hierdoor loopt, ontvangt het ministerie van OCW een vergoeding (risicopremie). Deze premie wordt (via een desaldering) toegevoegd aan de Begrotingsreserve schatkistbankieren.

Ontvangsten

Het budget wordt per saldo met € 1,4 miljoen verhoogd. Zie hiervoor de toelichting bij de Begrotingsreserve schatkistbankieren.

5 Agentschappen

5.1 Agentschap DUO

In deze paragraaf is de 2e suppletoire begroting opgenomen van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). DUO is de uitvoeringsorganisatie van de rijksoverheid voor het onderwijs. DUO levert producten en diensten op het terrein van bekostiging van instellingen, financiering van studenten, informatievoorziening alsmede diensten gericht op de verbetering van de verbinding tussen beleid en uitvoering. Daarnaast verricht DUO werkzaamheden voor overige departementen en derden.

Tabel 20 Exploitatieoverzicht baten-lastenagentschap DUO (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	(1) Vastgestelde begroting	(2) Mutaties 1e suppletoire begroting	(3) Mutaties 2e suppletoire begroting	(4)=(1)+(2)+(3) Totaal geraamd
Baten				
Omzet moederdepartement	243.030	5.514	36.582	285.126
Omzet overige departementen	72.623	0	- 4.224	68.399
Omzet derden	6.423	0	- 1.973	4.450
Rentebaten				0
Vrijval voorzieningen				0
Bijzondere baten				0
Totaal baten	322.076	5.514	30.385	357.975
Lasten				
Apparaatskosten	302.776	5.514	23.816	332.106
- Personele kosten	213.776	4.302	10.806	228.884
Waarvan eigen personeel	173.017	4.302	- 4.850	172.469
Waarvan externe inhuur	34.759	0	13.004	47.763
Waarvan overige personele kosten	6.000	0	2.652	8.652
- Materiële kosten	89.000	1.212	13.010	103.222
Waarvan apparaat ICT	22.000	300	6.249	28.549
Waarvan bijdrage aan SSO's	23.000	312	5.218	28.530
Waarvan overige materiële kosten	44.000	600	1.543	46.143
Rentelasten	500	0	0	500
Afschrijvingskosten	17.200	0	4.723	21.923
- Materieel	12.000	0	809	12.809
- waarvan apparaat ICT	11.500	0	809	12.309
- waarvan overige materiële afschrijvingskosten	500	0	0	500
- Immaterieel	5.200	0	3.914	9.114
Overige lasten	1.500	0	0	1.500
- Dotaties voorzieningen	1.500	0	0	1.500
- Bijzondere lasten	0	0	0	0
Totaal lasten	321.976	5.514	28.539	356.029
Saldo van baten en lasten gewone bedrijfsuitoefening	100	0	1.846	1.946
Agentschapdeel Vpb lasten	100	0	0	100
Saldo van baten en lasten	0	0	1.846	1.846

Toelichting

De baten van de 2e suppletoire begroting laten een stijging zien van € 30,4 miljoen en de lasten laten een stijging zien van € 28,5 miljoen ten opzichte van de 1e suppletoire begroting.

Baten

Omzet moederdepartement

De omzet moederdepartement is € 36,6 miljoen hoger dan de 1e suppletoire begroting. De stijging heeft deels betrekking op de verbetering van de telefonische bereikbaarheid. Daarnaast is invulling gegeven aan de uitvoering van het digitaal afnemen van toetsen en examens inclusief de eindtoets Primair Onderwijs. In de omzet is verder begrepen de meerkosten Bekostiging en de implementatie van de werkplekdienstverlening. Verder zijn de meerkosten als gevolg van de coronacrisis en de daarmee samenhangende werkzaamheden, onder meer als gevolg van het uitstel van examens, extra werkplekkosten in verband met het thuiswerken en de meerkosten externen in deze omzet begrepen. De genoemde omzet van € 36,6 miljoen wordt voor € 36,2 miljoen gedekt vanuit middelen die DUO in eerdere jaren reeds heeft ontvangen maar die niet volledig zijn aangewend in het betreffende jaar (balansposten) en € 0,4 miljoen vanuit middelen die reeds beschikbaar waren op de OCW begroting.

Omzet overige departementen en derden

De omzet overige departementen en derden daalt per saldo met € 6,2 miljoen ten opzichte van de 1e suppletoire begroting. Het betreft met name de werkzaamheden ten behoeve van het ministerie van SZW in het kader van de Inburgeringstaak en het Landelijk Register Kinderopvang en Peuterspeelzalen welke een daling laten zien ten opzichte van de oorspronkelijke begroting. Dit onder meer als gevolg van vertraging binnen de veranderopdracht Inburgering. Daarnaast zijn de werkzaamheden voor het Participatiefonds verder afgenomen en zijn de examenbijdrage van kandidaten voor de staatsexamens afgenomen.

Lasten

Apparaatskosten

De kosten van de 2e suppletoire begroting laten een stijging zien van € 28,5 miljoen ten opzichte van de 1e suppletoire begroting 2020. De personele begroting laat een stijging zien van € 10,8 miljoen. Deze stijging heeft een verband met de eerder genoemde verbetering telefonische bereikbaarheid, uitvoering van het digitaal afnemen van toetsen en examens, meerkosten Bekostiging, de implementatie van de werkplekdienstverlening, hosting-service en inkoopdienstverlening vanuit Shared Service Organisatie Noord, extra werkplekkosten in verband met het thuiswerken en de meerkosten externen door coronacrisis. De materiële begroting laat een stijging zien van € 13,0 miljoen, onder meer door de extra kosten van gedetacheerd automatiseringspersoneel bij DUO vanuit shared service organisaties en de materiële kosten samenhangend met de werkplekdienstverlening. De afschrijvingen laten een stijging zien van € 4,7 miljoen door extra investeringen in de vervanging van de ICT-systemen en de werkplekdienstverlening.

Kasstroomoverzicht

Tabel 21 Kasstroomoverzicht (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	(1) Vastgestelde begroting	(2) Mutaties 1e suppletoire begroting	(3) Mutaties 2e suppletoire begroting	(4)=(1)+(2)+(3) Totaal geraamd
1. Rekening courant RHB 1 januari 2020	14.194			14.194
Totaal ontvangen operationele kasstroom (+)	322.076	5.514	22.948	350.538
Totaal uitgaven operationele kasstroom (-/-)	- 303.376	- 5.514	- 23.816	- 332.706
2. Totaal operationele kasstroom	18.700	0	- 868	17.832
3a Totaal investeringen (-/-)	- 39.500	- 40.050	18.100	- 61.450
3b Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)				0
3. Totaal investeringskasstroom	- 39.500	- 40.050	18.100	- 61.450
4a Eenmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)				0
4b Eenmalig storting van moederdepartement (+)				0
4c Aflossingen op leningen (-/-)	- 6.100	- 400	0	- 6.500
4d Beroep op leenfaciliteit (+)	27.500	40.450	- 18.100	49.850
4. Totaal financieringskasstroom	21.400	40.050	- 18.100	43.350
5. Rekening courant RHB 31 december 2020 (=1+2+3+4)	14.794	0	- 868	13.926

Toelichting

Het kasstroomoverzicht is aangepast ten opzichte van de oorspronkelijke begroting op basis van de nu voorziene additionele omzet en kosten rekening houdend met via de balans gereserveerde middelen voor in 2020 doorlopende projecten. Uit het kasstroomoverzicht valt ook af te lezen dat de investeringen in materiële vaste activa € 18,1 miljoen doorschuiven naar 2021. Dit in verband met, onder andere, langere doorlooptijd van projecten als gevolg van de coronacrisis. Het beroep op de leenfaciliteit is hierop aangepast.